

SET - 2

Series : GBM/C

ਕੋਡ ਨੰ. 227/2

ਰੋਲ ਨੰਬਰ

--	--	--	--	--	--	--	--

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

- ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹੋਏ 8 ਪੰਨੇ + 2 ਨਕਸ਼ੇ ਹਨ ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦਿੱਤੇ ਕੋਡ ਨੰ. ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣ ।
- ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ 22 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ।
- ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮਾਂਕ (ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ) ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ ।
- ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਲਈ 15 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਸਵੇਰੇ 10.15 ਵਜੇ ਵੰਡੇ ਜਾਣਗੇ । 10.15 ਵਜੇ ਤੋਂ 10.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣਗੇ ।
- Please check that this question paper contains 8 printed pages + 2 Maps.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains 22 questions.
- **Please write down the Serial Number of the question before attempting it.**
- 15 minute time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer-book during this period.

ਭੂਗੋਲ (ਸਿਧਾਂਤਕ)

(ਪੰਜਾਬੀ ਉਲਥਾ)

GEOGRAPHY (Theory)

(Punjabi Version)

ਸਮਾਂ ਸੀਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

Time allowed : 3 hours

ਪੂਰਨ ਅੰਕ : 70

Maximum Marks : 70

ਵਿਆਪਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ :

(i) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ 22 ਹੈ ।

(ii) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।

227/2

1

[P.T.O.]

- (iii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1 ਤੋਂ 7 ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 8 ਤੋਂ 13 ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੁੱਲ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 80-100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 14 ਤੋਂ 20 ਤੱਕ ਲੰਬੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 21 ਅਤੇ 22 ਮਾਨਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭੂਗੋਲਕ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦਰਸਾਣ ਲਈ ਨਾਮਾਂਕਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ।
- (vii) ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਨੱਥੀ ਕਰੋ।
- (viii) ਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਚਿਆ ਤੇ ਸਟੈਂਸਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1. 'ਟਰੱਕ ਫਾਰਮਿੰਗ' ਪਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। 1
2. ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਕੋਬੇ-ਓਸਾਕਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਇਕ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ। 1
3. ਮਾਨਵ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ ? 1
4. ਇਨਲੈਂਡ (ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਦੂਰ) ਬੰਦਰਗਾਹ ਕੀ ਹੈ ? 1
5. "ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਾਂ ਨੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਲਿਆ ਕੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ" ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਉੱਚਤ ਠੇਹਰਾਓ। 1
6. "ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।" ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਦਲੀਲ ਲਿਖੋ। 1
7. 'ਵਿਕਾਸ ਮੁਕਤੀ ਹੈ।' ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 1

8. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 3
9. “ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਜਲ (ਪਾਣੀ) ਵਧੇ ਵਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।” ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । 3
10. ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਹੇਠ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

ਭਾਰਤ — ਨਗਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ 1901-2011

ਸਾਲ	ਨਗਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਨਗਰਾਂ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ (ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ)	ਕੁਲ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦਾ %	ਦਸ਼ਾਬਦੀ ਵਾਧਾ (%)
1901	1,827	25,851.9	10.84	—
1911	1,815	25,941.6	10.29	0.35
1921	1,949	28,086.2	11.18	8.27
1931	2,072	33,456.0	11.99	19.12
1941	2,250	44,153.3	13.86	31.97
1951	2,843	62,443.7	17.29	41.42
1961	2,365	78,936.6	17.97	26.41
1971	2,590	1,09,114	19.91	38.23
1981	3,378	1,59,463	23.34	46.14
1991	4,689	2,17,611	25.71	36.47
2001	5,161	2,85,355	27.78	31.13
2011*	7,935	3,77,000	31.16	31.08

(10.1) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦਸ਼ਾਬਦੀ (ਦਹਾਕੇ) ਵਿਚ ਨਗਰੀਕਰਨ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ?

(10.2) ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1901 ਤੋਂ 1921 ਨਗਰੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਕੀ ਸੀ ?

(10.3) ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਗਰੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਲਈ ਇਕ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ । $1 + 1 + 1 = 3$

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਲਾਂਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 10 ਦੇ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ :

(10.1) ਨਗਰੀਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

(10.2) ਕਿਸ ਦਸ਼ਾਬਦੀ (ਦਹਾਕੇ) ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਗਰੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ?

(10.3) ਇਸ ਸੁਮਤ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ ? $1 + 1 + 1 = 3$

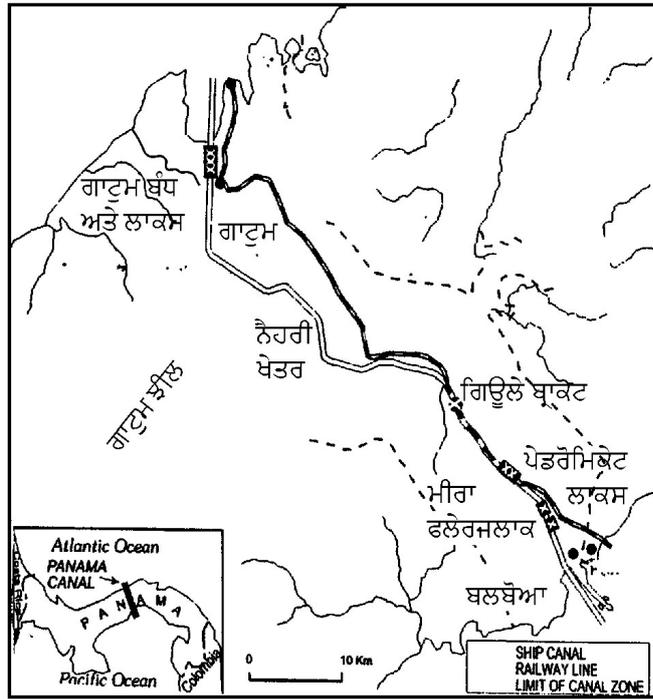
11. “ਮਨੁਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੌਤਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ ।” ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 3

12. “ਸੂਚਨਾ ਉਦਯੋਗਿਕੀ (ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ) ਕਰਾਂਤੀ ਨੇ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ।” ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਉਦਯੋਗਿ ਉਦਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜੁੜੇ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮੁਲੰਕਣ ਕਰੋ । 3

13. ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੈਹਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ । 3

14. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਲਿਖੋ :

5 × 1 = 5

(14.1) ਕਿਹੜੇ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਪਨਾਮਾ ਨੈਹਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ।

(14.2) ਇਸ ਨੈਹਰ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਿਰਿਆਂ ਉਪਰ ਸਥਿਤ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੱਤਨਾਂ (ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ) ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

(14.3) ਅਮੇਰਿਕਾ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਨੈਹਰ ਦੀ ਮਹਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 1 + 1 + 3 = 5

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਲਾਂਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 14 ਦੇ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ :

(14.1) ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਨਾਮਾ ਨੈਹਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ।

(14.2) ਇਸ ਨੈਹਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋ ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

(14.3) ਇਸ ਨੈਹਰ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਮਹਤਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ।

15. ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । $5 \times 1 = 5$

16. ਫੁਟਕਲ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਥੋਕ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । 5

17. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਲਈ ਪੌਣਪਾਣੀ (ਜਲਵਾਯੂ) ਅਤੇ ਭੋਤਕ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । $3 + 2 = 5$

18. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ (ਬਰਾਮਦ) ਸੰਖਣਨ, 1997-2011

(ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ)

ਵਸਤੂਆਂ	1997-98	2003-04	2009-10	2010-11
ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਉਤਪਾਦ	18.93	11.8	10.0	9.9
ਕੱਚੀ ਧਾਤ ਅਤੇ ਖਣਿਜ	3.03	3.71	4.9	4.0
ਨਿਰਮਤ ਵਸਤੂਆਂ	75.83	75.96	67.4	68.0
ਪੇਟਰੋਲਿਅਮ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਉਤਪਾਦ	1.01	5.59	16.2	16.8
ਹੋਰ ਦੂਸਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ	1.2	2.94	1.5	1.2

(18.1) ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕਿਸ ਮਦ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ?

(18.2) ਨਿਰਯਾਤ ਦੀ ਕਿਸ ਮਦ ਵਿਚ 1997 ਤੋਂ 2011 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਥਿਤੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕੋ ਜਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ?

(18.3) ਪੇਟਰੋਲਿਅਮ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਪਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰੋ । $1 + 1 + 3 = 5$

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਲਾਂਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 18 ਦੇ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ :

(18.1) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(18.2) ਕਿਸੇ ਦੋ ਮਦਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

(18.3) ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

19. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਲ ਵਿਭਾਜਕ (ਜਾਲ ਸੰਭਰ) ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਸਚੇਤਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 5

20. 'ਉਮਰ-ਲਿੰਗ ਸੰਰਚਨਾ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਰੋ । ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਉਮਰ-ਲਿੰਗ' ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਲਈ ਜੁਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ । 1 + 4 = 5

21. ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੇਖਾ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਉਪਰ ਪੰਜ ਭੂਗੋਲਕ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ A, B, C, D ਅਤੇ E ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਹੇਠ ਦਿਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮਦਦ ਰਾਹੀਂ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਨਾਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਖਿੱਚੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖੋ : 5 × 1 = 5

(A) ਟਪਰੀਵਾਸੀ ਪਸ਼ੁਚਾਰਣ ਦਾ ਇਕ ਖੇਤਰ

(B) ਇਕ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹ

(C) ਇਕ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ

(D) ਪਾਰ-ਮਹਾਂਦੀਪੀ ਰੇਲ ਮਾਰਗ

(E) ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਲਾਂਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 21 ਦੇ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ :

(21.1) ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਟਪਰੀਵਾਸੀ ਪਸ਼ੁਚਾਰਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

(21.2) ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਮੁੱਖ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰੋ ।

(21.3) ਇਟਲੀ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

(21.4) ਆਸਟਰੇਲਿਆ ਵਿਚ ਪਾਰ ਮਹਾਂਦੀਪੀ ਰੇਲ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

(21.5) ਸੰ:ਸਾ: ਅਮੇਰਿਕਾ (U.S.A.) ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਜਨ ਘਣਤਾ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

22. **ਭਾਰਤ** ਦੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰੇਖਾ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਵੇਂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ : **5 × 1 = 5**

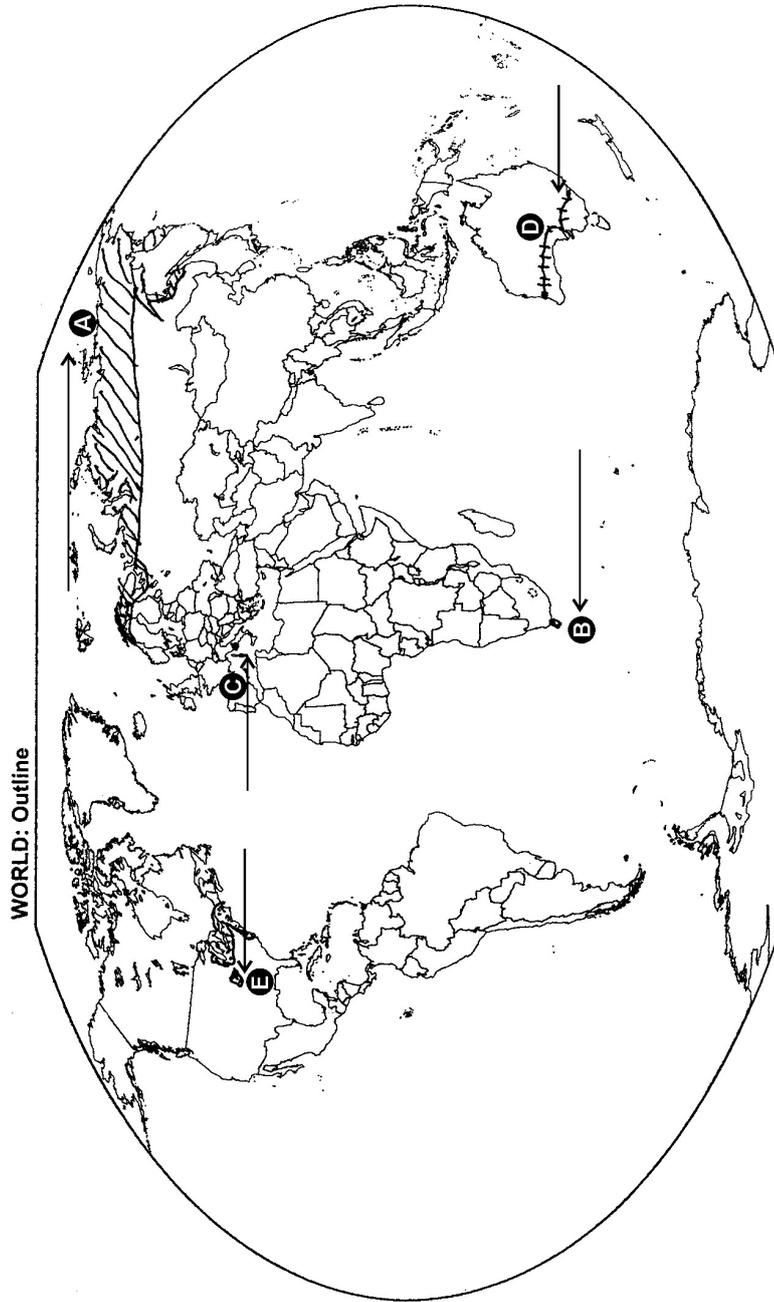
- (i) ਨਗਰੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਘਣਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਟ ਅਨੁਪਾਤ ਵਾਲਾ ਰਾਜ
- (ii) ਚਾਹ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਉਤਪਾਦਕ ਖੇਤਰ
- (iii) ਓਡਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਏਕੀ ਕਰਿਤ ਇਸਪਾਤ ਸੰਯੰਤਰ (ਸਟੀਲਪਲਾਂਟ)
- (iv) ਦਖਣ ਮੱਧ (ਸਾਉਥ ਸੈਂਟਰਲ) ਰੇਲ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੇਡ ਕਵਾਟਰ
- (v) ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਦਾ 'ਦਸ ਮਿਲਿਅਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਵਾਲਾ ਨਗਰ'

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ **ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਕਲਾਂਗ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ** ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ **22** ਦੇ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ :

- (22.1) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘਟ ਨਗਰੀਕਰਨ ਸਤਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (22.2) ਚਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਉਤਪਾਦਕ ਰਾਜ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
- (22.3) ਓਡਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਏਕੀਕਰਿਤ ਇਸਪਾਤ ਸੰਯੰਤਰ (ਸਟੀਲ ਕਾਰਖਾਨੇ) ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
- (22.4) ਦਖਣ-ਮੱਧ (ਸਾਉਥ ਸੈਂਟਰਲ) ਰੇਲ ਮੰਡਲ ਦਾ ਹੇਡ ਕਵਾਟਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
- (22.5) ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ 10 ਮਿਲਿਅਨ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਵਾਲੇ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 21 ਦੇ ਲਈ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ

----- Cut Here ----- ਯहाँ ਸੇ ਕਾਟੋ ----- Cut Here ----- ਯहाँ ਸੇ ਕਾਟੋ -----

www.careerindia.com

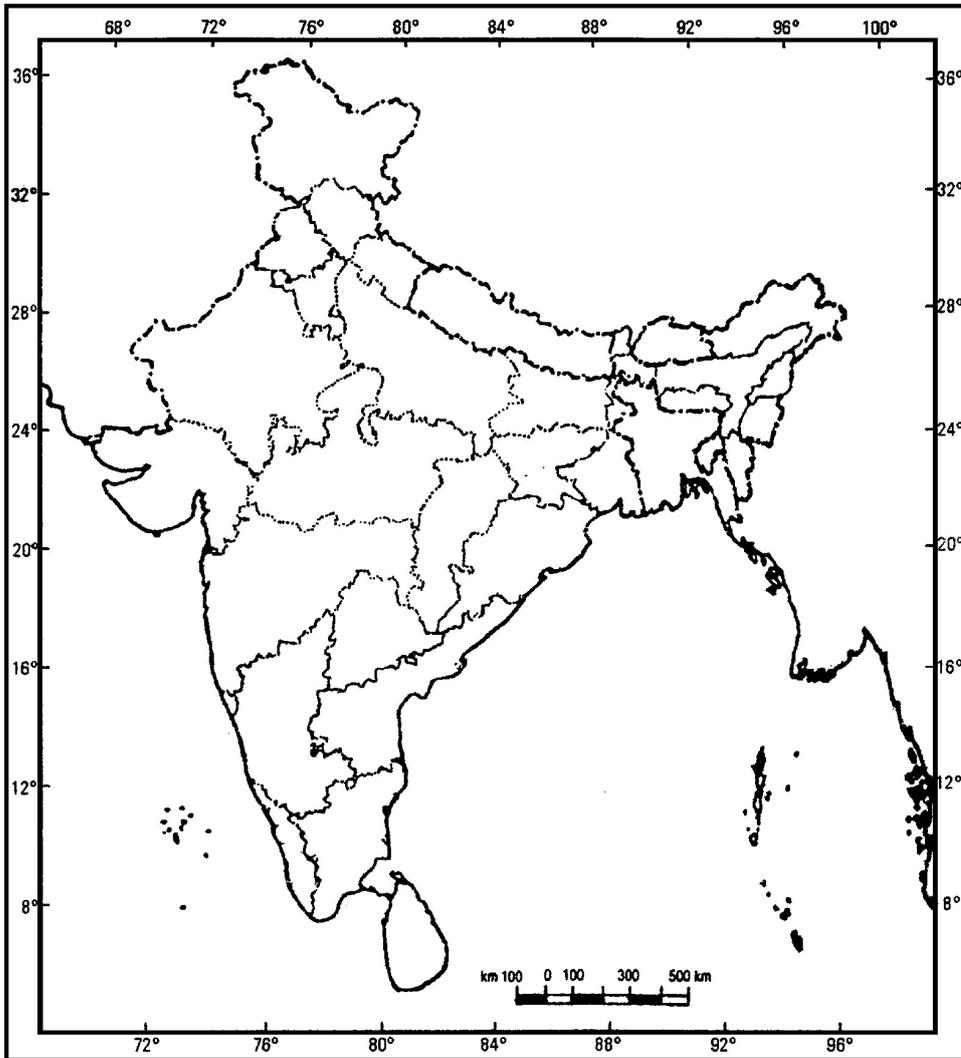
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 22 ਦੇ ਲਈ ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ

ਯहाँ ਸੇ ਕਾਟੋ

----- Cut Here -----

ਯहाँ ਸੇ ਕਾਟੋ

----- Cut Here -----

www.careerindia.com